

Rapport fra tilsyn ved Setermoen renseanlegg i Bardu kommune

Ansvarlige virksomhet

Navn: Bardu kommune	Organisasjonsnr: 864993982
Adresse: Postboks 401, 9365 Bardu	Bransjenr. (NACE-kode): 84.110

Kontrollert anlegg

Navn: Setermoen renseanlegg	Sist kontrollert: 06.06.2008
Anleggsnr: 1922.0012.01	Tillatelse sist oppdatert: 07.08.1997
Dato for tilsynet: 25.03.2015	Rapportnummer: 2015.003
Fylkesmannens arkivkode.: 2015/896	Risikoklasse: ikke risikoplassert
Tilstede fra Harstad kommune: Sindre Dahle – avdelingsleder kommunalteknikk Hilmar Indal - formann Vann og Avløp Ronald Fonlund – oppsynsmann vei/vann/avløp Kristine Henriksen – ingeniør VAR	Tilstede fra Fylkesmannen: Bjørn Arne Karlsen Lisa Bjørnsdatter Helgason

Resultater fra tilsynet

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble funnet innen 10 kontrollerte hovedtema, samt etter inspeksjon av Setermoen renseanlegg.

Fylkesmannen avdekket fem hovedavvik under inspeksjonen.

- Planverket for Setermoen avløpsrenseanlegg med tilhørende ledningsnett er ikke tilfredsstillende
- Kommunen har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til fremtidige klimaendringer
- Akkreditert prøvetaking er ikke innført ved Setermoen avløpsanlegg
- Det analyseres ikke på parameteren BOF₅ ved Setermoen renseanlegg
- Virksomhetens avviksbehandlingssystem på avløpsområdet er ikke tilfredsstillende

Vi ber Bardu kommune om en skriftlig redegjørelse innen **06.07.2015** på hvordan avvikene skal rettes.

Bakgrunnen for tilsynet:

Tilsynet er en del av en landsomfattende aksjon som blir gjennomført i samarbeid med Miljødirektoratet og som omfatter tilsyn med avløpsanlegg i større tettsteder ("kapittel 14 anlegg"). Aksjonen er en videreføring av fjorårets avløpsaksjon, idet alle kommuner som ikke fikk besøk i fjor blir besøkt i år. Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under tilsynet ved Setermoen renseanlegg. Rapporten gir således ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Følgende tema ble kontrollert:

1. Mål for avløpsanlegg
2. Handlingsplaner
3. Klimatilpasning
4. Overløp av urensset avløpsvann
5. Ledningsnett
6. Akkreditert prøvetaking
7. Etterlevelse av rensekrav i 2014
8. Driftsstabilitet i 2014
9. Miljøriskovurdering
10. Avviksbehandlingssystem

Avvikene er ikke nummerert etter tema.

Oppfølging etter kontrollen

Virksomheten plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet i denne rapporten. Vi ber Bardu kommune om en skriftlig redegjørelse innen **06.07.2015** på hvordan avvikene skal rettes. Tilbakemeldingen må inneholde opplysninger om hvilke tiltak som blir iverksatt for å rette opp avvikene og en tidsplan for når tiltakene faktisk vil være gjennomført. Fylkesmannen vil kunne følge opp om avvikene er lukket med nytt tilsyn innen ett år.

Definisjoner**Avvik:**

Overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen, for eksempel overtredelse av krav i forurensningsloven, produktkontrollloven og forskrifter hjemlet i disse lovene eller krav og vilkår fastsatt i utslippstillatelser.

Anmerkning:

Forhold som miljøvernmyndighetene mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse og miljø og som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Kapittel 14 anlegg:

Avløpsutslipp fra tettbebyggelser større enn 2 000 personequivaler (pe) med utslipp til ferskvann/elv eller fra tettbebyggelser større enn 10 000 pe med utslipp til sjø, som reguleres av regelverk gitt i forurensningsforskriften kapittel 14 ("*Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelse*").

Avvik

Følgende avvik ble avdekket under tilsynet:

For tema 1 «Mål for avløpsanlegg» ble det ikke avdekket avvik ved tilsynet

Avvik 1:

Planverket for Setermoen avløpsrenseanlegg med tilhørende ledningsnett er ikke tilfredsstillende

Avvik fra:

*Internkontrollforskriften § 5 punkt 7. ...avdekke, rette opp og forebygge overtredelser...
Utslippstillatelsens vedlegg 1, pkt. 1.2, Krav til planer, ledningskartverk med mer.*

Avviket bygger på følgende observasjoner:

- Kommunens hovedplan for avløp er fra 1999 og ble opplyst å være et ikke aktivt dokument
- Det foreligger ikke saneringsplan for avløpsområdet
- Det kunne ikke legges frem dokumentasjon på tilstand og tiltaksbehov for avløpsanlegget

Avvik 2

Kommunen har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til fremtidige klimaendringer

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 punkt 6 og 7. kartlegging samt avdekke, rette opp og forebygge...

Avviket bygger på følgende observasjoner:

- Det ble opplyst at det ikke er innhentet meteorologiske data/prognoser for fremtidig for nedbørsutvikling
- Det kan således ikke dokumenteres hvilke tiltak som evt. må iverksettes for å møte et mer nedbørsrikt senario

Kommentarer:

Selv om det ikke aktivt er foretatt tiltak for å møte mulig økt nedbørsintensitet mener kommunen at det likevel utføres forebyggende arbeid på dette området når man i det daglige arbeider med å skifte ut dårlig ledningsnett, og alt nytt ledningsnett legges som separatsystem. Både der det saneres på nyanlegg går man opp på rørdimensjon. Det opplyses også at selve renseanlegget (infiltrasjonsanlegg) har god kapasitet til å møte større nedbørsøkninger.

For tema 4 «Overløp» ble det ikke avdekket avvik ved tilsynet

For tema 5 «Ledningsnett» ble det ikke avdekket avvik ved tilsynet

Avvik 3

Akkreditert prøvetaking er ikke innført ved Setermoen avløpsanlegg

Avvik fra:

Forurensningsforskriften § 14-11 Prøvetaking

Avviket bygger på følgende observasjoner:

- Akkreditert prøvetaking er ikke implementert, og det er ikke gitt dispensasjon/utsettelse for dette

Kommentarer:

Ifølge kommunen har to stykker fra vann og avløp gjennomført opplæring hos Senjalab på prøvetaking vann (ikke avløpsvann). Jordforsk har kjørt kurs ved avløpsrensaneanlegget, og vært med på å utarbeide rutiner for prøvetaking. Det ble videre, fra kommunens side, stilt spørsmål ved om det finnes akkrediterte rutiner for prøvetaking ved infiltrasjonsanlegg.

Avvik 4

Det analyseres ikke på parameteren BOF₅ ved Setermoen renseanlegg

Avvik fra:

Forurensningsforskriften § 14-2b Definisjon av rensegrad og 14-7 Utslipp til normalt område

Avviket bygger på følgende observasjoner:

- Det analyseres ikke på parameteren BOF₅ ved Setermoen renseanlegg

Kommentarer:

I virksomhetens utslippstillatelse fra 07.08.1997 er det gitt rensekrav for KOF og TOT-P. Forurensningsforskriftens kapittel 11, *generelle bestemmelser om avløp*, trådte i kraft 01.01.2007. I vedlegg 2, pkt. 2.1, fremkommer det at «Alle inn- og utløpsprøver tatt i henhold til § 14-11 fra avløpsanlegg i kapittel 14 som etterkommer fosforfjerning, skal analyseres for BOF₅ og KOF_{Cr}. Forurensningsforskriftens kapittel 14 av 15.12.2005 trådte i kraft fra 01.01.2006 og 01.01.2007. Av § 14-17b, *Forholdet til eksisterende utslipp*, fremkommer det at tillatelsens krav til rensing erstattes av forskriften fra 31.12.2008, dersom tillatelsens krav er lempeligere enn forskriftens krav. Dette er tilfelle for Setermoen renseanlegg da tillatelsen ikke angir rensekrav for BOF₅, noe forskriftens kapittel 14 gjør.

For tema 8 «Driftsstabilitet i anlegget i 2014» ble det ikke avdekket avvik ved tilsynet

For tema 9 «Miljøriskovurdering» ble det ikke avdekket avvik ved tilsynet

Avvik 5

Virksomhetens avviksbehandlingssystem på avløpsområdet er ikke tilfredsstillende

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 punkt 7. (Avdekke og rette opp avvik)

Avviket bygger på følgende observasjoner:

- Det kunne ikke legges frem dokumentasjon på avviksbehandling på avløpsområdet i løpet av 2014
- Kommunens deltakere på tilsynet vedgikk at selv om kommunen har et avviksbehandlingssystem, så er avviksbehandlingsrutiner likevel ikke implementert for tema ytre miljø på avløpsområdet

Kommentar

Internkontrollforskriften krever at det skal være en skriftlig rutine for hvordan virksomheten skal registrere/avdekke, rette opp og søke å hindre gjentakelse av avvik som oppstår i forbindelse med drift av avløpsanleggene. I en slik rutine må man definere hva som er avvik, avgjøre hvordan avvik skal registreres og følges opp, avgjøre hvordan ulike typer avvik skal håndteres/varsles i organisasjonen og gjøre rutinene kjent blant arbeidstagerne. Bardu kommune har ansvar for å transportere avløpsvann gjennom ledninger og pumpestasjoner til renseanlegg hvor avløpsvannet gjennomgår infiltrasjon før det til slutt havner i Barduelva. Avvik i forhold til Fylkesmannens myndighetsområde (ytre miljø) vil da være overtredelse av krav gitt forurensningsloven, forurensningsforskriften kapittel 14 og kommunens utslippstillatelse for avløp.

Ved tilsynet ble det redegjort fra kommunens side for hvordan hendelser på avløpsnett/ pumpestasjoner og renseanlegg blir overvåket, registrert og ordnet opp i. Det ble imidlertid ikke fremlagt skriftlige rutiner for avviksbehandling på avløpsområdet. Kommunen var likevel kjent med kravet i internkontrollforskriften og bevisst på sin manglende skriftliggjøring/ implementering av rutiner.

Anmerkninger

Anmerkning 1

Kommunens rutiner for ettersyn og vedlikehold av overløp er ikke skriftliggjort

Det ble opplyst at driftspersonell besøker pumpestasjonene hver uke, og skal da også sjekke overløpet. Det foreligger imidlertid ikke skriftlige rutiner på at overløpene, etter at de har vært i drift, skal sjekkes for avløpssøppel, nedslamming, mekanisk skade mv., eller at resipienten skal kontrolleres.

Anmerkning 2

Det er ikke satt konkrete funksjonskrav til ledningsnett

Uten konkrete funksjonskrav er det vanskelig å dokumentere om de saneringstiltak som gjennomføres på ledningsnett har den ønskede effekt. Eksempler på funksjonskrav (mål) kan være tilknytningsgrad, virkningsgrad (lekkasjer), varighet av driftsstopp, hyppighet av driftsstopp med mer.

Anmerkning 3

ROS-analysen for avløpsanlegget har noen svakheter

ROS-analysen ble utarbeidet i februar 2015. Ved utarbeidelsen har ikke alle personer med relevant informasjon vært involvert i arbeidet. Analysen mangler relevante tiltak ved hendelser for mange punkter. Strømbrydd er for eksempel ikke tatt med i analysen.

Andre forhold /kommentarer:

Setermoen renseanlegg er et åpent infiltrasjonsanlegg dimensjonert for 8 500 pe.

Renseanlegget består av følgende elementer:

- Åpen innløpsdam – hvor til avløpsvann pumpes fra sivil og militær side
- Fra innløpsdam renner avløpsvann med selvføll inn i silanlegg med 5 mm trapperist
- Avløpssjøppel fra trapperisten legges på deponiet i Bardu
- Fra trapperist pumpes vannet til åpent forsedimenteringsbasseng
- Avløpsvann ledes videre i åpen grøft til sedimenteringsbasseng (B1 eller B2)
- Trapperisten har ikke kapasitet til alt tilført avløpsvann, så overskytende avløpsvann renner fra innløpsdam (overløpsterskel) i åpen grøft til åpent sedimenteringsbasseng
- Sedimentering/slamlagerbasseng (B1 eller B2) kjøres vekselvis i perioder på flere år.
- Fra sedimenteringsbasseng ledes vannet til infiltrasjonsbasseng (B3 eller B4).
- Fra sedimenteringsbasseng infiltreres avløpsvann gjennom stedlige grus og sandmasser. Renset avløpsvann vil nå grunnvannet under anlegget og ledes til Barduelva.

Prøvetaking skjer i dag etter trapperist (innløpsprøve) og fra grunnvannet 11 meter under anlegget (utløpsprøve). Vannmengder måles inn på anlegget, samt at vannmengdene fra de to pumpestasjonene som leverer avløpsvann inn, også måles.

Sigevann fra Bardu avfallsdeponi ledes til basseng B3.

På Steiland har kommunen mottak av septikslam, både våtslam og avvannet slam. Våtslam avvannes i lagune. Avvannet slam mottas også fra kommunene Lavangen, Salangen, Gratangen og Dyrøy. Slammet langtidslagres og har vært og benyttes fortsatt til overdekking på kommunens egne anlegg.

Dokumentunderlag:

Fylkesmannens dokumentunderlag:

- forurensningsloven § 7
- forurensningsforskriften kapittel 11 og 14
- internkontrollforskriften
- utslippstillatelse for Bardu kommune av 07.08.1997 gitt av Fylkesmannen i Troms
- div. aksjonsdokumenter for avløpsaksjonen 2015

Kommunens oversendte dokumentasjon:

- Risiko- og sårbarhetsanalyse Setermoen avløpsanlegg (2015)
- renseresultater for 2014
- flytskjema for Setermoen avløpsrenseanlegg